

Posudek diplomové práce Barbory Baxové s názvem Jazyková analýza deníku Frankfurter Allgemeine Zeitung

Jmenovaná diplomantka předkládá práci na výše uvedené téma již podruhé. První verze její diplomové práce neodpovídala požadavkům na diplomové práce kladeným a byla tudíž neobhajitelná. Přepracovaná podoba svědčí o tom, že autorka se z neúspěchu částečně poučila.

Práce se skládá z těchto částí: z úvodu, z kapitoly o charakteru deníku Frankfurter Allgemeine Zeitung, z teoretické části, z části výzkumné, z krátké kapitoly o didaktickém využití novin, závěru, resumé, příloh a seznamu použité literatury.

V úvodu autorka vysvětluje, že pro svou diplomovou práci si vybrala právě toto téma, protože jde o téma zajímavé, umožňující zapojit fantazii. Dovolím si oponovat: Nejsou snad jiná témata zajímavá? A jaké místo zaujímá fantazie v tak exaktní vědě jako je lingvistika? Posuzovaná práce ostatně dokazuje, že fantazie zde uplatněna být nemohla.

V úvodu dále autorka seznamuje čtenáře se strukturou své práce a s hypotézami, z nichž vycházela. Jde o předpoklad vysokého počtu cizích slov původem z francouzštiny, dlouhých a složitých souvětí, vyššího počtu frazeologismů a okazionálních kompozit.

Charakteristika analyzovaného deníku v druhé kapitole je poměrně zdařilá. Autorka krátce seznamuje se vznikem deníku, s jeho zaměřením, obsahem a strukturou.

Třetí, teoretická kapitola je rozdělena do několika podkapitol. Jde o rovinu slova, rovinu věty a rovinu stylu. Očekávali bychom spíše rozdělení na rovinu morfologickou, syntaktickou, stylistickou apod. Po přečtení pochopíme, proč autorka toto rozdělení nepoužila. Je tomu tak proto, že v rovině slova směřuje rovinu lexikální, morfologickou a slovo tvornou a tyto roviny, které probírá pouze výběrově a útržkovitě, se snaží vztáhnout k slovní zásobě novin. Podobně je tomu v rovině věty, kde se diplomantka opět pouze orientačně a mezerovitě zabývá větnou stavbou, délkou věty, zvláště pak délkou věty v novinách, větnými modely, spojkami a vyčleňováním z větného rámce. V rovině stylu jsou uvedeny vrstvy jazyka z různých hledisek, z hlediska geografického, sociologického, stylistického, gramatického a lexikálního. Podrobněji je pojednáno o vrstvách stylistických a mezi nimi o publicistickém stylu. Uvedené dělení zřejmě vychází z gramatiky P. Eisenberga (Das Wort, Der Satz), dnes mezi odbornou německou veřejností velmi populární, avšak

v této diplomové práci se poněkud minulo účinkem. Kromě toho v seznamu literatury tato gramatika ani není uvedena.

V části praktické se diplomantka snaží analyzovat jazyk Frankfurter Allgemeine Zeitung dle rovin uvedených v teoretické části. Pracuje s excerpací dvou produktů těchto novin, a to politické části a fejetonu. Rozebírá vždy substantiva z hlediska slovo tvorby, přičemž ji zajímají pouze substantiva složená a zkratková vzhledem k jejich frekvenci v jazyce novin, dále pak adjektiva a slovesa ze stylistického hlediska. Rozdělení kapitol dle slovních druhů nebylo příliš šťastné, neboť analyzované slovní druhy byly šetřeny z různorodých hledisek. Kapitoly měly být spíše zaměřeny na slovo tvorbu bez ohledu na slovní druh a na stylistické zařazení slovní zásoby v FAZ opět bez ohledu na slovní druh. Autorce šlo očividně o jevy příznačné pro jazyk FAZ, avšak problematiku nedokázala správně uchopit. Proto je její dělení nesourodé a nemá ani příliš vysokou výpovědní hodnotu.

Ve výše uvedené kapitole dále najdeme část o cizích slovech, rozdělenou opět dle slovních druhů substantivum, adjektivum a sloveso. Jestliže autorka vytvořila již dříve tři kapitoly věnované těmto slovním druhům, mohla slova cizího původu do nich též zařadit. Její dělení však ještě umocňuje nesourodost kapitol. Diplomantka v této kapitole dochází k závěru, že největší počet cizích slov v FAZ je z francouzštiny a z latiny. Je ovšem diskutabilní, co lze vlastně považovat za cizí slovo, neboť mnohá z těchto slov v němčině dávno zdomácněla (např. *akzeptabel, egoistisch, individuell, seriös, populär, relativ, passieren, provozieren*) a nejsou již vnímána rodilým mluvčím jako slova cizí, ale pouze cizího původu a kromě toho jde v nemalém počtu případů o výrazy, které se do němčiny sice dostaly přes francouzštinu, jejichž původ je však latinský, takže ve skutečnosti je slov latinského původu v FAZ mnohem více, než autorka uvádí.

Čtvrtá kapitola představuje rozbor vět v FAZ. Pozornost je věnována převážně vyčleňování z větného rámce, ke kterému však v analyzovaném deníku téměř nedochází. Autorkou uváděná porušení větného rámce jsou z hlediska dnešního mluvčího bezpříznaková. Fakt, že je diplomantka považuje za něco nového, je způsoben tím, že vychází z publikace H. Lücka vydané v roce 1963, tedy v době, kdy v oblasti vyčleňování z větného rámce platil poněkud odlišný úzus od dnešního. Navíc jsou uvedené počty vyčlenění zkreslené i tím, že jsou srovnávány věty s vyčleněním s celkovým počtem vět, nikoli s větami, kde vyčlenění sice bylo možné,

ale nebylo provedeno. Ne všechny německé věty přece mohou tvořit rámeček. Závěr této kapitoly byl omylem zařazen na první stranu kapitoly o stylu.

V kapitole o stylu se autorka zabývá především frazeologismy a konstatuje, že jazyk FAZ je v tomto směru poměrně suchý.

V poslední kapitole, která je věnována didaktice, autorka uvádí možnosti, jak lze s novinami pracovat ve výuce. Návrhy jsou více či méně přijatelné, bylo by samozřejmě možno uvést ještě další.

Práce je psána poměrně dobrou němčinou s počtem tiskových chyb na hranici přípustnosti. Gramatické chyby jsou v menšině. Většinu chyb jsem v práci opravila, ne ovšem v citátech vzhledem k obtížnosti kontroly, zda již citát neobsahoval dotýčný jazykový nedostatek.

Seznam použité literatury čítá přes padesát titulů, vhodně zvolených.

Po formální stránce práce působí velmi přehledně a uspořádaně, myšlenkově tomu ovšem vždy tak není.

Další připomínky:

Na s. 16 je uvedeno, že předložka *für* vznikla pod vlivem angličtiny. Jde o velmi diskutabilní tvrzení, navíc zde naprosto irelevantní. Na vysvětlenou: Předložka *für* má pouze stejný původ jako anglické *for*.

Na s. 27 je uvedeno, že autorka se v teoretické části zabývá všemi znaky dnešní syntaxe. To je opravdu neskromné a nepravdivé tvrzení.

Na s. 39 autorka píše, že ve výzkumu zohledňuje pouze plnovýznamová slovesa, nikoli pomocná. Hned na to ale uvádí, že slovesa funkční zahrnuje. Tato slovesa však jsou pomocná, takže výsledky analýzy jsou opět zkresleny.

Ve čtvrté kapitole je použito chybné desetinné třídění podkapitol.

Autorka prokázala, že dovede pracovat se sekundární literaturou, nevybrala však vždy literaturu nejvhodnější.

Procentuální podíly na s. 58 bylo třeba vypočítat na jedno desetinné místo, takto jsou výsledky zkreslené.

Na s. 60 je uvedeno, že slovo *weltweit* je anglického původu. Jde o slovo německé, které pouze kopíruje anglický způsob tvoření, tedy o kalk.

Na s. 63 se liší procentuální podíly uvedené v grafu a ve slovním doprovodu. Totéž se stalo na s. 64.

Zkratka FAZ je psaná též F. A. Z. Autorka se měla rozhodnout pro jednu variantu. Neobstojí argument, že zkratka je v různých textech psána různě. V rámci jednoho textu je třeba zachovat jednotu.

Autorka se mylně zaměřila na tendence v současném jazyce a snažila se hledat jejich realizaci v FAZ. Vzhledem k tomu, že již ve svých hypotézách hovořila o tom, že půjde o jazyk konzervativní, bylo nasnadě, že tendence zde nebudou příliš uplatňovány. Kromě toho, jak už bylo uvedeno, vycházela ze zastaralého obrazu jazyka a dala se též svést zastaralou sekundární literaturou. Pro plastickou charakteristiku jazyka dnešních FAZ se bylo třeba ptát, jakými jazykovými prostředky FAZ dosahuje svého konzervativního rázu

Navrhuji klasifikaci stupněm tři, tedy dobře.

V Praze dne 13. května 2006

PhDr. Eva Podhajská, Ph. D.